

Yttrande över betänkandet av utredningen om skyldighet att anmäla missförhållanden inom skolväsendet m.m. (SOU 2011:33)

(Dnr U2011/2636/S)

Skolinspektionen tillstyrker förslaget och anser att detta kommer att stärka barns och elevers rätt och bedömer att missförhållanden härigenom i större omfattning kommer att uppmärksammas och åtgärdas. Förslaget kan bidra till att öka utbildningsverksamheten.

Skolinspektionen yttrar sig endast i de delar som myndigheten har synpunkter.

Remissen har tagits fram i samråd med Barn- och elevombudet.

2.1 Behövs en anmälningsskyldighet?

Skolinspektionen anser att den föreslagna anmälningsskyldigheten har en funktion vid sidan av den anmälningsskyldighet som redan föreligger till socialtjänsten, arbetsmiljöverket och till rektor i ärenden avseende särskilt stöd och kränkande behandling enligt skollagen.

Den föreslagna anmälningsskyldigheten rör även förhållanden som inte kan hanteras inom ramen för dessa funktioner, såsom exempelvis huvudmannens skyldigheter enligt skollagen då elever inte går till skolan och inte får sin rätt till utbildning tillgodosedd.

Anmälningsskyldigheten är vidare ett angeläget och bra redskap i huvudmannens uppföljningsarbete av verksamheten då huvudmannen ska informeras om varje missförhållande i verksamheten. Detta kan antas medföra att missförhållanden upptäcks snabbare och att huvudmannen på ett tidigt stadium kan vidta åtgärder både i det enskilda fallet och även preventivt i verksamheten i övrigt.

Anmälningsskyldigheten till Skolinspektionen kommer att innebära att myndigheten får en tidigare och ökad kännedom om vilka huvudmän och inom vilka områden det förekommer brister. Detta är värdefull information i Skolinspektionens inspektionsverksamhet. Denna kunskap har inte myndigheten idag då de anmälningar som inkommer till myndigheten inte fullt ut kan antas motsvara faktiska missförhållanden då anmälningsbenägenheten även kan antas vara kopplad till socioekonomiska förhållanden.

Skolinspektionen kan även se att anmälningsskyldigheten får betydelse för enskild elevs rätt då myndigheten inte avslutar ett ärenden förrän huvudmannen har rättat till

bristen i enlighet med författningarnas krav. På detta sätt stärks rättssäkerheten för de elever vars missförhållanden annars aldrig skulle kommit till myndighetens kännedom.

4.1 Rapporterings- eller anmälningsskyldighet

Skolinspektionen anser att det är viktigt att regeringen i den fortsatta beredningen klargör att rapporteringsskyldigheten om missförhållanden inte förutsätter att en anmälan enligt 3 kap. 8 § och 6 kap. 10 § skollagen är gjord, vilket författningskommentaren ger sken av.

I författningskommentaren till 6 a kap. 3 § skollagen, s. 145, beskriver utredningen skillnaden mellan den anmälningsskyldighet som idag föreligger i 3 kap. 8 § och 6 kap. 10 § skollagen och den rapporterings-/anmälningsskyldighet som utredningen föreslår. Av kommentaren kan utläsas att skyldigheterna i 3 kap. 8 § och 6 kap. 10 § skollagen bör fullgöras först. Om det trots detta finns avvikelser från skollagen ska det rapporteras som ett missförhållande eller en påtaglig risk för missförhållande. Skolinspektionen vill i detta sammanhang påtala att det kommer att finnas situationer då de båda anmälnings-/rapporteringsskyldigheterna kommer att finnas samtidigt. Vid exempelvis allvarliga fall av kränkande behandling från personal enligt 6 kap. 9 § skollagen kommer förutsättningarna att vara uppfyllda för att den anställde både ska ha en skyldighet att anmäla enligt 6 kap. 10 § skollagen och rapportera om missförhållande enligt 6 a kap. 3 § skollagen.

4.5 Mottagare av rapport

Skolinspektionen vill påtala risken för eventuella lojalitetskonflikter i ett system där personal ska rapportera till rektor/förskolechef om missförhållanden som grundar sig i rektorns/förskolechefens eget agerande. I den fortsatta beredningen bör detta analyseras och man bör överväga ett mer transparent system som garanterar trovärdigheten i utredningarna.

9.2 Behövs ett repressalieförbud?

Skolinspektionen anser att det finns ett behov av ett förbud mot repressalier avseende lärare och personal som fullgör sin anmälningsplikt. Repressalieförbudet bör utformas i likhet med det förbud mot repressalier mot barn och elever som medverkat i en utredning om kränkande behandling som idag finns i bestämmelsen i 6 kap. 11 § skollagen. Skolinspektionen anser att ett repressalieförbud skulle öka anmälningsbenägenheten hos lärare och personal och att ett repressalieförbud inte skulle dramatisera anmälningsprocessen och inte heller att det skulle motverka syftet med rapporteringsskyldigheten. Tvärtom skulle ett repressalieförbud skapa trygghet för den enskilde läraren.

12.2 Konsekvenser

Skolinspektionen har skäl att anta att utredningens förslag kommer att öka antalet anmälningar till myndigheten. Den förväntade ökningen i antalet anmälningar tillsammans med den föreslagna anmälningsskyldigheten kommer att kräva mer resurser än

vad som anges i utredningens konsekvensbeskrivning. Detta bör ses över i den fortsatta beredningen.

I ärendets slutliga handläggning har även juristen Karin Flemström och chefsjuristen Marie Axelsson deltagit.

Ann-Marie Begler
Generaldirektör

Elizabeth Malmstedt
Undervisningsråd